

**FRAMTIDSFORUM:
FINSK-SVENSKT NÄRINGSLIV
2–3 november 2010
Hanaholmen – kulturcentrum för Sverige och Finland
Sammanfattning: Lena Barner-Rasmussen
Bilder: Mikael Nybacka**

Inledning

Med en deltagarlista nästan lika ståtlig som listan över talare samlades påverkare från båda sidor av Finska viken i Hanaholmen under två dagar i början på november för att diskutera hur Sverige och Finland ska klara sig i den framtida globala konkurrensen.

Mikael Lilius, Kimmo Sasi och Gunvor Kronman välkomnar kronprinsessparet.

Kung Carl XVI Gustaf invigde Hanaholmen för 35 år sedan och nu var det *kronprinsessan Victorias* tur att ta till ordet. Hon invigde Framtidsforumet med att konstatera att man bemöter utmaningar bäst i samverkan med andra. Hon glädde sig också över att så många unga representanter för näringslivet var närvarande.

Sverige och Finland har ett mycket speciellt förhållande. Finland var i över 600 år en del av Sverige. Över 70 000 finländska barn bodde i Sverige under krigstiden. Under 50- och 60-talet skedde det en stor finländsk inflyttning till Sverige och möjliggjorde en stark ekonomisk tillväxt där. Idag bor det uppskattningsvis över 250 000 invånare i Sverige som fortfarande talar finska. Under 1990-talet genomgick båda ländernas ekonomier stora strukturella förändringar som en följd av avreglering. Avregleringen åtföljdes av en stark konsolideringsvåg över gränserna.

Det finns många likheter mellan Sverige och Finland. Ekonomiskt utgör länderna så gott som en gemensam region. Båda länderna har värnat om fri handel, har ekonomier som är väldigt exportberoende, har satsat på hög välfärd som bland annat resulterat i en hög utbildningsnivå, och har en stark innovationskultur. Dessutom kämpar båda länderna med mycket liknande problem. En åldrande befolkning, en stor offentlig sektor som kommer att kräva omstrukturering i framtiden, en allt mer nedsmutsad Östersjö.

Också på det globala planet står vi inför samma hot och möjligheter. Ett allt mer dominerande Asien som inte längre enbart konkurrerar med pris, utan också med kvalitet, tvingar både Sverige och Finland att göra sitt yttersta för att hävda sig på ett antal fronter –

allt från att attrahera toppforskare till att producera högkvalitativa varor. Ett annat stort hot är klimatförändringen och alla dess konsekvenser för både vår miljö och våra ekonomier.

Samtidigt har Sverige och Finland fortfarande flera konkurrens fördelar. Bådas utbildningssystem hör till världens bästa och ger en hög utbildningsnivå. Satsningar på forskning och utveckling har skapat en stark tradition av innovativitet. En hög grad av jämställdhet och högkvalitativ infrastruktur ger goda förutsättningar att bygga vidare på konkurrenskraften. Men båda länderna kan ännu göra mycket för att fullt utnyttja de här konkurrens fördelarna.

Sverige och Finland har traditionellt haft ett gott samarbete, och bland näringslivsledarna finns det personliga relationer sedan långt tillbaka. Nu börjar dock många av de eldsjälar som värnat om det svensk-finländska samarbetet nå pensionsåldern, och frågan uppstår hur det framtida samarbetet ska se ut. Av den anledningen är det angeläget att skapa fora där man tillsammans kan diskutera sig fram till olika samarbetsformer och lösningsmodeller för kommande utmaningar – och möjligheter.

Minister Christoffer Taxell och bergsrådet Georg Ehrnrooth under kaffepausen.

Tidigare statsminister Matti Vanhanen fanns med bland åhörarna.

Pär Stenbäck, minister och vice ordförande för Kulturfonden för Sverige och Finland, och Anders Björck, tidigare försvarsminister och ordförande för Kulturfonden för Sverige och Finland, följde med Framtidsforum från första raden.

Sveriges och Finlands industrier står inför utmaningar

Den industri som historiskt sett har varit viktig för båda länderna är skogsindustrin. Den står idag inför stora svårigheter på grund av överkapacitet och ändrade konsumtionsvanor. Användningen av tidningspapper har sjunkit dramatiskt. Men det finns också möjligheter inom skogsindustrin. Enligt *Magnus Hall*, vd för det svenska skogsbolaget Holmen Ab, finns det anledning att tro att efterfrågan på förpackningspapper kommer att öka, liksom intresset för trävirke. Inom trävirke finns det utrymme för Sverige och Finland att tillsammans främja träbyggande ute i världen.

En stor potential för skogsindustrin finns inom bioraffinaderi, där man förädlar biomassa, det vill säga råmaterial från trä och åkerprodukter. *Niklas von Weymarn*, teknologichef på VTT, ser stora möjligheter bland annat inom textilier, hälsa och plastmaterial. Enligt honom kunde Sverige och Finland vara ledande aktörer i vad man hänvisar till som bioekonomi.

Under 1990-talet och början av 2000-talet växte IT-sektorn snabbt i både Sverige och Finland. Men som en följd av Kinas och Indiens snabba utveckling står också den här branschen inför stora utmaningar. Svenska och finländska bolag kan inte längre konkurrera med pris och måste därför satsa på innovationer, kvalitet och närhet till kunderna, konstaterade vd *Hannu Syrjälä* från Tieto.

Mikko Kosonen, ombudsman för Sitra, konstaterade att det industriella samhället har tappat sitt fotfäste och att vi istället i allt högre grad går mot ett tjänstesamhälle där individen och lösningarna är viktigare än själva produkterna. Tjänstesektorn är den sektor som erfar snabbast tillväxt. *Eva Gidlöf*, vd för Tieto i Sverige, tror att man kan skapa nya konkurrensfördelar genom att utveckla tjänstesektorn och kombinera den med den goda innovationsteknologi som finns i både Sverige och Finland. Också *Kosonen* ser stora affärsmöjligheter i ett framtida teknologidrivet välfärdssamhälle. Han konstaterade dock att välfärden som begrepp måste omdefinieras eftersom människor har individuella behov och i allt högre grad kräver individuella välfärdstjänster.

Enligt Magnus Hall (t.h.) kunde skogsindustrin i framtiden satsa på t.ex. förpackningspapper och trävirke. Som moderator under Framtidsforum fungerade Max Arhippainen (t.v.).

Niklas von Weymarn ser stora möjligheter bl.a. inom textilbranschen.

Framtidsforum väckte livlig debatt. På bilden Laura Hartman från SNS.

För att svenska och finländska företag ska klara sig i den globala konkurrensen är det viktigt att uppdatera lagstiftningen kring arbetsmarknaden. *Jonas Milton*, vd för Almega, Sveriges största arbetsgivar- och branschorganisation för tjänsteföretag, sade att lönebildningen måste bli mer flexibel. Han ifrågasatte de kollektiva arbetsavtalen och förespråkade lokal lönebildning. Företagen måste ha fria händer att belöna goda prestationer samtidigt som det måste finnas en möjlighet att sänka lönerna då det råder sämre tider.

För att svenska och finländska företag ska kunna attrahera kompetent arbetskraft måste man också satsa på att göra länderna attraktiva. Det geografiska klimatet kan man inte ändra på, men däremot kan nog trivselen ökas på andra sätt. *Jacob Wallenberg*, styrelseordförande på Investor, talade om "Smart Cities", det vill säga trivsamma städer där det finns tillgång till bland annat natur, kultur och bra skolor. Det är också viktigt att häva sig i den internationella skattekonkurrensen. På den punkten finns det för tillfället många andra länder som erbjuder bättre förutsättningar än Sverige och Finland. Också personbeskattningen måste bli mildare för att Sverige och Finland ska kunna häva sig i konkurrensen om högutbildad arbetskraft.

Dagen avrundades med Jacob Wallenbergs och Matti Vuorias reflektioner kring vikten av samarbete mellan Sverige och Finland samt betydelsen av personliga kontakter mellan våra länder.

Hård konkurrens inom universitetsväsendet

USA är det land som allt sedan 1950-talet dominerat statistiken över världens toppuniversitet. Men de asiatiska universiteten är starkt på kommande, vilket ställer allt hårdare krav på deras nordiska konkurrenter. För att nordiska universitet ska klara sig i konkurrensen måste de välja vissa nischer och satsa på dem.

Regionalpolitiken i Sverige och Finland har resulterat i många, små och utspridda högskoleenheter. I den ändrade situationen blir det viktigt att satsa på vissa spetsenheter för att uppnå kvalitet. Massproduktion av doktorander och forskare är likaså ett problem eftersom det sker på bekostnad av kvalitet.

Det väsentligaste är att universiteten lyckas rekrytera toppforskare och lärare. På den här punkten ansåg *Tuula Teeri*, rektor för Aalto-universitetet, att Sverige och Finland kunde samarbeta mer. Ett gemensamt system för forskningsfinansiering skulle enligt henne också vara till fördel för båda länderna. Däremot fick en deltagares förslag om ett gemensamt forskningsinstitut med forskningslaboratorier i världsklass inte stöd av Teeri.

Innovation spelar en nyckelroll då det gäller att skapa framtida konkurrensfördelar. För att ytterligare främja innovationsaktiviteten gäller det att satsa på grundforskning av hög kvalitet och slopa olika slag av kvantitetsparametrar inom högskolesektorn.

Mikko Kosonen, Jonas Milton och Tuula Teeri diskuterade kring det moderna samhällets utmaningar och möjligheter.

Framtidens arbetsplatser finns i småföretag

Flera av talarna var överens om att Sverige och Finland båda har en hög innovationsaktivitet men att det ser sämre ut då det gäller att omsätta innovationerna till framgångsrika tillväxtföretag. Det finns stora svagheter inom företagarklimatet. Men framtidens arbetsplatser finns i dagens små och medelstora företag, och därför är det viktigt att förbättra förutsättningarna för de här företagen att klara sig.

Kapitalförsörjningen för små och medelstora företag måste förbättras och därför är det viktigt med en beskattningspolitik som ger lika förutsättningar för både noterade och icke-noterade företag samt uppmuntrar till risktagande. Också bristen på riskkapital är ett stort strukturellt problem i både Sverige och Finland. På den punkten finns det utrymme för samarbete.

En annan stor stötesten är attityden till företagandet och speciellt till misslyckanden inom företagande. Genom att främja inte bara framgång utan också acceptans av misslyckanden, och snarare se dem som ett steg i en stor innovationsprocess, skulle företagarklimatet i både Sverige och Finland kunna förbättras.

Konkreta samarbetsförslag

Pär Nuder säger att vi måste mobilisera hela nationen för att bekämpa vår kommande arbetskraftsbrist.

Pär Nuder, industriell rådgivare och tidigare finansminister i Sverige, ser det som ett problem att det finns stora nordiska banker men att de övervakas av skilda nationella organ. Hans förslag är att Finland och Sverige skulle ta initiativet att **skapa en övergripande nordisk övervakningsinstans**.

Sixten Korkman skulle vilja se ett **starkare nordiskt samarbete kring forskning och utveckling och innovationspolitik**.

Samarbetet kring finansieringen för småföretag kunde intensifieras. *Johnny Åkerholm* efterlyser **konkret samarbete**

mellan statliga finansieringsorgan som svenska Vinnova och finländska Tekes samt mellan svenska Industrifonden och finländska Industriinvesteringar.

Inom universitetsväsendet föreslår Tuula Teeri att Finland och Sverige skulle samarbeta närmare med att **vaska fram toppbegåvningar**. Hon vill frångå de strikta formella kraven som starkt påverkar universitetens rekryteringsprocesser och som inte alltid leder till att den bästa kandidaten blir vald. Hon ser också gärna ett **intensifierat samarbete vad gäller distanslärande** eftersom studerande då lättare skulle få tillgång till toppföreläsare på båda sidor av Finska viken. Hon ser också möjligheter till samarbete vad gäller **finansieringen av forskning**. *Hans Karlander* vill att **forskningsresultaten digitaliseras** för att de ska bli lättåtkomliga.

Mikael Lilius ser möjligheter till ett fördjupat samarbete i förhållande till Ryssland och föreslår bland annat **gemensam intressebevakning vad gäller ambassader**.

Magnus Hall efterlyste forskningssamarbete kring **innovationer från vedfibern**.

Anna Granskog, partner på McKinsey & Company, kom med det mest konkreta förslaget: **skolutbyte för en vecka i tidiga skolåldern**.

Det skulle skapa ett naturligt intresse för och kontakter till det andra landet i en tidig ålder.

Enligt Anna Granskog har vi ett försprång på bl.a. cleantech och bioenergi: "På de här områdena måste vi vara världsledande".

Konklusion

Sverige och Finland har en lång gemensam historia. Länderna har många likheter, men det finns också skillnader mellan dem som båda kan lära sig av. Båda länder står inför stora utmaningar, dels på hemmaplan men framför allt ute i en allt mer globaliserad värld.

Men samarbete är inte ett självändamål. Ett långsiktigt fungerande samarbete uppstår endast om det bygger på ett starkt ekonomiskt intresse. Det här har tidigare samarbetsformer och initiativ grundat sig på, och däri ligger också nyckeln till framgång i det fortsatta samarbetet länderna emellan.

"Nordiskt samarbete i företag är inte ett självändamål, utan det måste böttna i ekonomisk vinst" konstaterade Björn Wahlroos i sitt avslutningsframförande.

Slutligen är det viktigt att komma ihåg att det inte är institut, politiska organ eller företag som samarbetar, utan det är människor som skapar relationer med varandra. E-post och internet är bara hjälpmedel för att upprätthålla kontakten, men de kan inte ersätta personliga möten. Förtroende är centralt i ett fungerande samarbete, men uppstår inte utan personliga möten. Därför ska svenskar och finländare fortsätta att bada bastu och äta kräfter tillsammans, parallellt med att träffas under mer strukturerade former.

*Framtidsforum avslutades med mingel i Restaurang Johannes.
Cecilia Marlow (t.h.).*

Bland deltagarna fanns det många unga människor, de yngsta var studerande från Hanken och Aalto-universitetet i Helsingfors och Handels i Stockholm. Det visar att det finns intresse för fortsatt samarbete mellan Sverige och Finland, och därmed goda förutsättningar för 40-talisterna att ge över stafettpippen till nästa generation.